യോഗവാസിഷ്ഠഃ/പ്രകരണമ് 6
(നിർവാണപ്രകരണം ഉത്തരാർധം)/സർഗം 213

ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
യഥാ യത്പൃഷ്ടവാനദ്യ/+ ത്വംമാ/മരി-നിഷൂദന .
ശിഷ്യേ-ണൈവ സതാ പൂർവ-മഹം പൃഷ്ടോ ഗുരുസ്ത്വയാ .. 1
പുരാകല്പേ ഹി കസ്മിംശ്ചിത്-തത്ത്വ-മാത്മാ-ദികാ+ത്മികാ .
ആസീദിയം ചിത്-പ്രതിഭാ ഗുരു-ശിഷ്യാ+ത്മനാ വനേ .. 2
ഗുരുസ്/തത്രാഹ-മഭവം ശിഷ്യസ്ത്വ/മഭവസ്-തദാ .
പൃഷ്ട-വാന്മാം ത്വമ+ഗ്ര+സ്ഥ ഇദ-മുദ്ദാമ-ധീരധീഃ .. 3
ശിഷ്യ ഉവാച .
സർവസ്യ ഭഗവഞ്/ഛി+ന്ധി/ മമേമ-മതി-സംശയമ് .
കിം നശ്യതി മഹാകല്പേ കിം വസ്തു ന വിനശ്യതി .. 4
ഗുരുരുവാച .
പുത്ര ശേഷ-മശേഷേണ ദൃശ്യമാശു വിനശ്യതി .
യഥാ തഥാ+ സ്വപ്ന-പുരം സൗഷുപ്തീം സ്ഥിതിമീ-യുഷഃ .. 5
നിർവി-ശേഷേണ നശ്യന്തി ഭുവഃ ശൈലാ ദിശോ ദശ .
ക്രിയാ കാലഃ ക്രമശ്-ചൈവ/ ന കിംചി/ദവ-ശിഷ്യതേ .. 6
നശ്യന്തി സർവ-ഭൂതാനി+ വ്യോമാപി പരിണശ്യതി .
സ സർവ-ജഗദാ-ഭാസ/മുപ-ലബ്ധുര-സംഭവാത് .. 7
ബ്രഹ്മവിഷ്+ണ്വി+ന്ദ്ര-രുദ്രാ+ദ്യാ/ യേ ഹി കാരണകാരണമ് .
തേഷാമ+പ്യതി/കല്പാന്തേ നാമാപീഹ ന വിദ്യതേ .. 8
ശിഷ്യതേ ഹി ചിദാകാശ/-മവ്യയ-സ്യാനു-മീയതേ .
തത്കാല-ശേഷതാ-നേന സർഗാനു-ഭവഹേതുനാ .. 9
ശിഷ്യ ഉവാച .
നാസതോ വിദ്യതേ ഭാവോ നാഭാവോ വിദ്യതേ സതഃ .
ഇദം തത്/കഥമാ-ഭോഗി വിദ്യമാനം ക്വ ഗച്ഛതി .. 10
ഗുരുരുവാച .
ന വിന+ശ്യത ഏവേദം തതഃ പുത്ര-ന വിദ്യതേ .
നാസതോ വിദ്യതേ ഭാവോ നാഭാവോ വിദ്യതേ സതഃ .. 11
യത്തു വസ്തുത ഏവാസ്തി/ ന-കദാ-ചന കിംചന .
തദഭാ-വാത്മ തദ്രാമ കഥം നാമ വിനശ്യതി .. 12
ക്വ സ്ഥിതം മൃഗ-തൃഷ്ണാമ്ബു+ ക്വ+ സ്ഥിരോ+ ദ്വീന്ദു-വിഭ്രമഃ .
ക്വ+സ്ഥിരാ കേശദൃ+ഗ്വ്യോമ്നി+ ക്വ+ ഭ്രാ+ന്ത്യനുഭവഃ സ്ഥിരഃ ..13
സർവം ദൃശ്യമിദം പുത്ര+ ഭ്രാന്തി-മാത്രമ-സന്മയമ് .
സ്വപ്നേ പുരമിവാ-ഭാതി കഥമേതന്ന ശാമ്യതി .. 14
ശാമ്യ-തീദ-മശേഷേണ തഥാ സർവത്ര സർവദാ .
യഥാ ജാഗ്ര+ദ്വിധൗ+ സ്വപ്നഃസ് സ്വപ്നേ വാ ജാഗരോ യഥാ .. 15
യഥാ സ്വപ്നപുരം ശാന്തം ന ജാനേ+ ക്വാശു ഗച്ഛതി .

ശാന്തം തഥാ ജഗദ്-ദൃശ്യം/ ന ജാനേ ക്വാശു ഗച്ഛതി .. 16
ശിഷ്യ ഉവാച .
കിമിദം ഭാതി ഭഗവൻ-ന-വി/ഭാതി-ച കിം പുനഃ .
കസ്യേദം വസ്തുനോ രൂപം ചി+ദ്വ്യോമ്നോ വിതതാ-കൃതേഃ .. 17
ഗുരുരുവാച .
ചിദാകാശ-മിദം പുത്ര+ സ്വച്ഛം കച-കചാ-യതേ .
യന്നാമ തജ്-ജഗദ്-ഭാതി ജഗദ+ന്യന്ന വിദ്യതേ .. 18
അസ്യൈത+ദ്വസ്തുനോ രൂപം ചി+ദ്വ്യോമ്നോ വിതതാ-കൃതേഃ .
രൂപമത്യജ-ദേവാച്ഛം യദിത്ഥ-മവഭാസതേ .. 19
കചനാ-കചനം സർഗ+ക്ഷയാ+ത്മാസ്യ നിജം വപുഃ .
വ്യോമാത്മ ശുക്ലകൃഷ്ണം സ്യാദ്-യഥാ-വയവിനോ വപുഃ .. 20
യഥായം ത്വം സിതോ-ദാന്ത/രേക ഏവാദിതഃ കചൈഃ .
തഥാ ബ്രഹ്-മൈവ-മച്ഛാത്മ സർഗേ സർഗ+ക്ഷയേ്+ക്ഷയമ് .. 21
യഥാ സ്വപ്നേ സുഷുപ്തേ ച നിദ്രൈ/കൈവാ+ക്ഷയാ-നിശമ് .
സർഗേ്സ്മിൻപ്രലയേ ചൈവ+ ബ്രഹ്-മൈകം ചിതിര+വ്യയമ് .. 22
യഥാ സ്വപ്നേ ജഗദ്-ദ്രഷ്ടുഃ ശാന്തം ശാമ്യ+ത്യ/ശേഷതഃ .
ത+ദ്വ-ദസ്മജ്-ജഗദിദം ശാന്തം ശാമ്യത്യ-ശേഷതഃ .. 23
തദന്യ+ത്രാസ്തി ഖേ ഖാ+ഖ്യം തഥേ-ത്യങ്ഗ ന വിദ്മഹേ .
അശങ്ക്യം പരഖേ+ ത്വേത/ദസ്മച്-ചിദ്വ്യോമ്നി സംഭവാത് .. 24
യഥേഹാസ്മച്-ചിദാകാശ/കചനം സർഗസംക്ഷയേ .
തഥാന്യത്-സംവിദാ-കാശം നൈവമി+ത്യത്ര കാ പ്രമാ .. 25
ശിഷ്യ ഉവാച .
ഏവം ചേത്തദ്യഥാ സ്വപ്നേ+ ദ്രഷ്ടു-രന്യഃസ് സ-ദൃ+ശ്യധീഃ .
വിദ്യതേ തദ്വ-ദന്യത്ര മന്യേ്സ്തി ജഗദാ-ദിധീഃ .. 26
ഗുരുരുവാച .
ഏവമേതന്മഹാപ്രാജ്ഞ+ സ്വരൂപം തു ന തജ്ജഗത് .
ചിതി ഭാതി+സ്വ/രൂപം തത്-ത+ദ്വദേവ ന ഭാതി ച .. 27
ന ഭാതി ന-ച-തത്/കിംചിൻ-ന ച തത്/കിംചിദേവ സത് .
തച്ചിദാ-കാശകചനം കേ തത്ര സദ-സദ്-ദൃശൗ .. 28
വിദ്യതേ തദ്ധി സർവത്ര സർവം സർവേണ സർവദാ .
ന വിദ്യതേ ച തത്/കിംചിത്-സർവം സർവത്ര സർവദാ .. 29
തഥ്-സത് തഥ്-സർവദാ/ സർവ/-മസ+ച്ചാ-സദ്ധി-വാ/ഖിലമ് .
തന്മയം തച്ചിദാ-കാശം/ ന-നാശി ന-ച നാശി തത് ..30
യന്നാമ സച്ചിദാ-കാശം സർഗ+പ്രലയ-രൂപി തത് .
തദുഃഖായാ-പരിജ്ഞാതം പരിജ്ഞാതം പരഃ ശമഃ .. 31
വിദ്യതേ സർവഥൈ-വേദം സർവം സർവത്ര സർവദാ .
ന-വിദ്യതേ സർവഥാ ച സർവം സർവത്ര സർവദാ .. 32
ഏഷ ദേവോ ഘടഃ ശൈലഃഫ് പടഃസ് സ്ഫോടസ്/തടോ വടഃ .
തൃണമഗ്നിഃ സ്ഥാവരം ച/ ജംഗമം സർവമേവ ച .. 33
അസ്തി നാസ്തി ച ശൂന്യം ച+ ക്രിയാ കാലോ നഭോ മഹീ .

ഭാവാഭാവൗ ഭവോ ഭൂതിർ/നാശാഃ പാശാഃ ശുഭാശുഭാഃ .. 34
തന്നാസ്ത്യേവ ന യന്നാമ നിത്യമേകസ്തഥാ ബഹിഃ .
ആദി-മധ്യ-മഥാന്തം തു കാല+ത്രിതയ-മേവ ച .. 35
സർവം സർവേണ സർവത്ര സർവ-ദൈവാത്ര വിദ്യതേ .
സർവം സർവേണ സർവത്ര സർവ-ദാത്ര ന വിദ്യതേ .. 36
യദൈവം രാമ സർവാത്മ സർവ-മേവാസ്തി സർവദാ .
ബ്ര+ഹ്മാത്മ+ത്വാഥ്-സ്വപ്ന-സംവിത്/പുരന്യായേന വൈ തദാ .. 37
തൃണം കർതൃ തൃണം ഭോക്തൃ+ ബ്രഹ്മാത്മ+ത്വാത്-തൃണം വിഭുഃ .
ഘടഃ കർതാ ഘടോ ഭോക്താ ഘടഃ സർവേശ്വരേശ്വരഃ .. 38
പടഃ കർതാ പടോ ഭോക്താ പടഃ സർവേശ്വരേശ്വരഃ .
ദൃശിഃ കർതാ ദൃശിർഭോക്താ ദൃശിഃ സർവേശ്വരേശ്വരഃ .. 39
ഗിരിഃ കർതാ ഗിരിർഭോക്താ ഗിരിഃ സർവേശ്വരേശ്വരഃ .
നരഃ കർതാ നരോ ഭോക്താ നരഃ സർവേശ്വരേശ്വരഃ .. 40
പ്രത്യേകം സർവവസ്തൂനാം കർതാ ഭോക്താ പരാത്പരഃ .
അനാദിനിധനോ ധാതാ സർവം ബ്രഹ്മാത്മകം യതഃ .. 41
തൃണകുമ്ഭാ-ദയസ്/ത്വേതേ+ സ്വയാ വിഭുതയാ വിഭുഃ .
ഏവംരൂപാ സ്ഥിതാ രൂപം യ+ദ്വിഭാതഃ. ക്ഷയോദയൗ .. 42
ബാ+ഹ്യേ/ൃ/ർ/ഥോസ്തി സ ഏവേഹ കർതാ ഭോക്താ തഥാവിധഃ .
വിജ്ഞാന-മാത്ര-മേവാസ്തി കർതൃ ഭോക്തൃ തഥാ-വിദാമ് .. 43
ന ക+ശ്ചി+ച്ചൈവ കർതേഹ/ ന ച ഭോക്താ തഥാവിദാമ് .
ക+ശ്ചിദീശ്വര ഏവേഹ കർതാ ഭോക്താ തഥാവിദാമ് .. 44
സർവമേവ പദേ തസ്മിൻഥ്. സംഭവ+ത്യുത്തമോത്തമേ .
വിധയഃ പ്രതിഷേധാശ്ച കേ തേ സന്തി ന സന്തി കേ .. 45
ശുദ്ധേ ദ്രഷ്ടേവ ചിദ്വ്യോമ ദൃശ്യതാമിവ ഭാവയത് .
സ്വമാത്മാനം ജഗദിതി പശ്യേത്-തിഷ്ഠേ-ദനാ-മയമ് .. 46

സർവാ ദൃശോ വിധി-നിഷേധ-ദൃശശ്ച സർവാഃ
സംകല്പ-വേദന-വിശേഷ-സശേഷ-പൂർവാഃ .
സത്യാത്മികാഃ സതത-മേവ ന ചൈവ സത്യാ
രൂപം യഥാനു-ഭവമത്ര യതഃ സ്വരൂപമ് .. 47

ഇതി ത്വയാ ശിഷ്യതയാ മദന്തികാ+
ച്ഛ്രുതം പുരാ തേന-ന ചാസി ബുദ്ധവാൻ .
തതോ/ഽ/നു-ഭൂയാ+ന്യജഗദ്/ഭവാദ്ഭവാ-
നിഹാദ്യ ജാതോ/ഽ/സി തദേവ പൃച്ഛസി .. 48

ജ്ഞാനം സദേത-ദഖിലം ശ്രുത-മുത്തമം ചി+
ത്സംസാര-ദീർഘ-രജനീ-സിത-രശ്മി-ബിമ്ബമ് .
ജാതസ്ത്വ-മ+ഭ്യുദയ-വാന-മലൈക-ബോധ
ഉ+ത്സാര്യ മോഹ-മനുതിഷ്ഠ യഥാഗതം ത്വമ് .. 49

തിഷ്ഠംസ്-തദാത്മനി പരേ വിമല+സ്വഭാവേ
സർവാത്മകേ തപതി സർവ-പദാർഥ-മുക്തഃ .
നിർവാണശാന്ത-മതി-രമ്ബര-കോശകാന്തോ
ധർമേണ രാജ്യ-മനുപാലയ തീർണതൃഷ്ണഃ .. 50

ഇത്യാർഷേ ശ്രീവാസിഷ്ഠമഹാരാമായണേ വാത്മീകീയേ മോക്ഷോ-പായേഷു നിർവാണപ്രകരണേ ഉത്തരാർധേ പ്രാക്തന-രാമ-ശി+ഷ്യ+ത്-വോ/പാ+ഖ്യാനം നാമ ത്രയോദശാധിക+ദ്വി-ശതതമഃ സർഗഃ .. 213 ..

ഓം
****
CHECKED BY GURU P.R.IYER
11.1.2024